

بررسی پارادایم امنیتی تهدید در مقابل تهدید

خسرو بوالحسنی^۱

فتح ا... کلانتری^۲

علیرضا سعادت‌راد^۳

محمدقربان جافری^۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۱۲/۱۹

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۲/۲۳

چکیده

گفتمان‌های امنیتی موجود بر اساس الگوهای رایج امنیتی بیان شده است، هدف از این تحقیق بیان پارادایم امنیتی بومی برای ج.ا.ایران بر مبنای تهدید در مقابل تهدید است. حال سؤال اصلی این است که پارادایم امنیتی تهدید در مقابل تهدید دارای چه ویژگی‌هایی است؟ پژوهش از نوع کاربردی بوده و به روش زمینه‌ای-موردی و با تحلیل کمی و کیفی (آمیخته) انجام گردیده است. جامعه آماری ۲۳۰ نفر تعیین شده که با استفاده از فرمول کوکران، حجم نمونه ۶۹ نفر است. اطلاعات این تحقیق از دو روش کتابخانه‌ای، میدانی و اسناد و مدارک گردآوری و تحلیل شده است. نتایج پژوهش حکایت از آن دارد، مکتب امنیتی جدیدی تحت عنوان: "تهدید در مقابل تهدید با بازی دوسر بُرد و تفکر آرمان‌گرایی در هدف و واقع‌گرایی در عمل" جهت مقابله با تهدیدات چندوجهی مورد نیاز است. ویژگی‌های آن عبارت است از: "قابلیت محوری، ارزش محوری، هوشمندی، فراکنشی، احساسی و درون‌زایی با نگاه به بیرون." کارکرد این مکتب نوعی راهبرد بازدارندگی با رویکرد تهاجمی و مبتنی بر ارباب است. این راهبرد نظریه "موازنه منافع" را جایگزین نظریه‌های "موازنه قوا" و "موازنه تهدید" نموده و "توازن همه‌جانبه‌ای" بین تهدید و امنیت و منافع برقرار می‌کند. راهبرد ذکر شده بر اساس وحدت و همدلی بین مردم و دولت مردم‌پایه بوده و از طریق همگرایی با بازیگران خارجی، دیپلماسی فعال، اقتصاد مقاومتی، عزم ملی و مدیریت جهادی نقش مؤثری در افزایش ضریب امنیتی ج.ا.ایران دارد.

واژه‌های کلیدی: پارادایم، تهدید، امنیت، منافع، بازدارندگی

۱ - عضو هیئت علمی دانشگاه عالی دفاع ملی

۲ - نویسنده مسئول و دانشجوی دکتری مدیریت راهبرد دفاعی، عهده‌دار مکاتبات، ff.ka@chmail.ir

۳ - دانشجوی دکتری مدیریت راهبرد دفاعی

۴ - دانشجوی دکتری مدیریت راهبرد دفاعی

مقدمه

امروزه، نظام‌های سیاسی با تهدیدات گوناگونی مواجه هستند، کشوری که خواهان امنیت پایدار است، باید نسبت به نحوه تحقق تهدیدات و شیوه‌های مقابله با آن برنامه مدون داشته باشد. (ساعد و علی‌دوستی، ۱۳۹۰: ۱۰۳) موقعیت بی‌بدیل ژئوپلیتیکی^۱ و ژئواستراتژی^۲ ج.ا.ا. با محوریت جهان اسلام، کشورمان را به یک بازیگر فعال منطقه‌ای و بین‌المللی تبدیل نموده است. به همین دلیل ج.ا.ا. همواره توسط کشورهای سلطه‌طلب تهدید می‌شود، نظر به این که دیدگاه‌ها و رویکردهای امنیتی موجود پاسخگوی تهدیدهای نوین نمی‌باشند، محقق قصد واکاوی و بررسی پارادایم امنیتی بومی جدیدی دارد، پژوهش حاضر، این پارادایم را در چارچوب گفتمان رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی)، تجزیه و تحلیل می‌نماید.

محیط امنیتی ج.ا.ا. دارای طیف وسیعی از تهدیدات، همراه با شیوه‌ها و ابزارهای نوین است. با توجه به تهدیدات متنوع پیرامون محیط امنیتی کشورمان، آیا مکاتب امنیتی موجود کارایی لازم را جهت پاسخگویی دارند؟ آنچه ذهن محقق را به خود معطوف نموده این است که با تشکیل نظام‌های چندوجهی، ماهیت و ابعاد تهدیدات پیچیده‌تر شده و از طرفی دیدگاه‌های امنیتی فعلی اثربخشی لازم را جهت مقابله با تهدیدات چندوجهی ندارند. بنابراین جهت مرتفع نمودن چالش موجود، یک مکتب و گفتمان امنیتی جدید مورد نیاز است. هر نظام سیاسی نیاز دارد تا تهدیدات متوجه خود را از حیث اهمیت، دسته‌بندی کرده و بر مبنای اولویت آنان نسبت به شناسایی ساختار درونی و جهت‌گیری‌های بیرونی بپردازد. عوامل ایجابی که باعث اهمیت این تحقیق شده عبارت‌اند از:

- ۱- گفتمان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به عنوان یک پارادایم امنیتی بومی بیان می‌گردد،
 - ۲- باعث قابلیت‌محور نمودن راهبرد بازدارندگی با رویکرد تهاجمی و مبتنی بر ارعاب می‌گردد،
 - ۳- باعث ایجاد توازن و تعادل بین تهدید و امنیت می‌گردد.
- عوامل سلبی که باعث ضرورت اجرای این تحقیق گردیده عبارت‌اند از:
- ۱- چندوجهی بودن ماهیت تهدیدات و افزایش میزان و نوع تهدیدات دشمن باعث ایجاد غافل‌گیری راهبردی می‌گردد،

^۱. Geopolitical

^۲. Geo Strategy

۲- ناقص بودن مکاتب امنیتی موجود جهت پاسخگویی به تهدیدات، نظام و نیروهای مسلح را با چالش مواجه می‌نماید.

هدف اصلی تحقیق عبارت است از: دستیابی به پارادایم امنیتی "تهدید در مقابل تهدید" جهت خنثی نمودن تهدیدات و افزایش ضریب امنیتی با ایجاد توازن بین تهدید و امنیت. اهداف فرعی عبارت‌اند از:

۱. شناخت پارادایم امنیتی "تهدید در مقابل تهدید"،

۲. نحوه‌ی خنثی نمودن تهدیدات و افزایش ضریب امنیتی ج.ا.ا.

۳. نحوه‌ی ایجاد توازن بین تهدید و امنیت و منافع ج.ا.ا.

سؤال اصلی تحقیق عبارت است از: پارادایم امنیتی "تهدید در مقابل تهدید" چگونه باعث خنثی نمودن تهدیدات، افزایش ضریب امنیتی و ایجاد توازن بین تهدید و امنیت می‌شود؟ سؤالات فرعی عبارت‌اند از:

۱. ویژگی‌های پارادایم امنیتی "تهدید در مقابل تهدید" چیست؟

۲. نحوه‌ی خنثی نمودن تهدیدات و افزایش ضریب امنیتی ج.ا.ا. چگونه است؟

۳. نحوه ایجاد توازن بین تهدید، امنیت و منافع ج.ا.ا. چگونه است؟

مبانی نظری تحقیق

در خصوص پیشینه‌یابی، با مراجعه به پژوهش‌ها و مراکز مطالعاتی و تحقیقاتی، مقاله‌ای با موضوع: تهدیدهای منطقه‌ای و راهبرد تسلیحاتی - امنیتی ج.ا.ایران، که در فصل‌نامه راهبرد دفاعی شماره ۳۳ سال ۱۳۹۰ تألیف و چاپ شده بود، نتایج حاصله از این تحقیق به شرح ذیل است:

تهدیدهای منطقه‌ای نه تنها انعکاس فرایندهای بحران‌ساز در حوزه‌های محیط پیرامون و فرایرپرامون ج.ا.ا. بوده بلکه می‌توان آن را در قالب نشانه‌هایی از دگرگونی‌های ژئوپلیتیکی در منطقه نیز مورد ملاحظه قرار داد. الگوی راهبردی ج.ا.ا. در صدد بالا بردن سطح بازدارندگی، بهبود ضریب امنیتی کشور و خلق محیط امنیتی مطلوب و سازنده است. چنین محیطی بسترساز بالندگی و رفاه مردم کشور در سطح داخل بوده و باعث نهادینه ساختن رژیم امنیت جمعی در سطح محیط پیرامونی و فرایرپرامونی خود خواهد بود. این همان دیپلماسی دفاعی - راهبردی است. در این مقاله فقط بعد تهدیدات منطقه‌ای را بررسی نموده و به مکتب امنیتی توجهی به‌عمل نیاورده است. به همین دلیل

محقق قصد تبیین مکتب امنیتی جدیدی متناسب با تهدیدات نوین دارد. (عسکرخانی و حق‌شناس، ۱۳۹۰)

مفاهیم تحقیق

پارادایم

پارادایم ۱ یعنی چیزی که به‌عنوان الگو، مدل یا نمونه به‌کار می‌رود. (حسن‌بیگی، ۱۳۹۰: ۱۵۶) پارادایم که مترادف مکتب است یک چارچوب فکری و نگرش کلی به موضوعات مختلف و نحوه رفتار و رویکرد ما در قالب آن است. پارادایم در حوزه مدیریت راهبردی الگویی برای حل مسائل و برنامه‌ریزی راهبردی است. پارادایم‌ها اغلب کامل نبوده و قادرند سطحی از حقیقت را نشان دهند، بنابراین با گذشت زمان تغییر می‌کنند و با ظهور پارادایم جدید پارادایم قبلی منسوخ و یا به شرایط خاصی محدود می‌شوند. (دانش‌آشتیانی، ۱۳۹۱: ۱۱۵)

چیستی تهدید در مکتب دفاعی - امنیتی

تهدید^۲ امکان به وحشت انداختن، ترساندن یا ایجاد فاجعه برای یک فرد یا جامعه. (Oxford, 2005: 246) وجود یک فشار خارجی منفی، فقدان امنیت، ایجاد اختلال در توانایی‌های کشور در کسب اهداف ملی، اقداماتی که کمیت و کیفیت زندگی مردم یک کشور یا دامنه اختیارات حکومت را به طور جدی کاهش دهد، درک و ساخت یک دشمن یا وضعیت خطرناک، محدودکردن و حبس آزادی و رهایی. (Richard, 1999: 118) در یک نگاه کلی به تعریف و تحلیل‌هایی که از تهدید صورت گرفته می‌توان دو رویکرد متفاوت در این زمینه را مشاهده نمود. در یک رویکرد تأکید بیشتری بر عامل و شرایط عینی واقعی وجود دارد. رویکرد اول طیف واقع‌گرایان^۳ اثبات‌گرا^۴ را در بر می‌گیرد و نظریات انتقادی^۵ و فرا اثبات‌گرایانه^۶ رویکرد دوم را طرح می‌کنند. در نگاه اول، تهدید، عاملی (عواملی) عینی و خارجی است که منافع، ارزش‌ها و اهداف مورد نظر را به مخاطره می‌اندازد، در حالی که در نگاه دوم در واقع تهدید، همان درک

1 - Paradigma

2 . threat

3 . Realists

4 . Positivist

5 . Critical

6 . Post Positivism

بازیگران از شرایط خاص موجود است. این درک لزوماً با واقعیت تطبیق نمی‌کند. تهدید امنیتی عبارت از عاملی است که در آن مجموعه‌ای از ادراکات و تصورات نسبت به پدیده‌ها و رابطه‌ی آن‌ها با بقاء، کمیت یا کیفیت ارزش‌های اساسی و مورد احترام بر وجود خطر جدی یا امکان نابودی آن ارزش‌ها دلالت می‌کنند. (مطالعات گروهی، ۱۳۹۴: ۹۹-۱۱۹) با عنایت به تکثر تهدیدات، عمده‌ترین گونه‌های موجود تهدیدات عبارت‌اند از: سیاسی، اقتصادی، نظامی، اجتماعی، زیست محیطی، فن‌آورانه. (باری بوزان، ۱۳۷۸: ۱۴۲)

دیدگاه‌های امنیتی

امنیت^۱ در لغت، به حالت فراغت از هرگونه تهدید یا حمله و یا آمادگی برای رویارویی با هر تهدید و حمله‌ای اطلاق می‌شود. (غلامی، ۱۳۹۳: ۵) دو دیدگاه کلی برای بررسی مسائل امنیتی در حوزه بین‌الملل وجود دارد: دیدگاه رئالیسم و دیدگاه ایدئالیسم. امروزه نظریه غالب، نظریه رئالیسم است که آن را نیز به سه دسته می‌توان تقسیم کرد: دیدگاه کلاسیک، دیدگاه تدافعی و دیدگاه تهاجمی. دو دیدگاه آخر دیدگاه‌های نئورئالیسم هستند. پیروان مکتب واقع‌گرایی تهاجمی، دولت‌ها را بازیگر اصلی صحنه روابط بین‌الملل دانسته و معتقدند که برون‌داد قدرت‌های بزرگ، تعیین‌کننده سیاست‌های بین‌المللی است. (Schweller, 1996: 90-121) این نظریه‌پردازان در حوزه امنیت به مسائلی همچون، امنیت بین‌الملل، بقاء، مسائل امنیتی مبتنی بر محور نظامی، خوداتکایی در تحصیل امنیت، دولت‌محوری در مرجع امنیت و حرج و مرج طلبی، می‌پردازند. (Mearshiemer, 2001: 4) این دیدگاه متکی به نظریه موازنه قوا بوده و به همین دلیل منطق حاکم بر روابطشان با دیگران بر اساس قاعده حاصل جمع صفر است. پیروان مکتب واقع‌گرایی تدافعی، به عوامل ساختاری در سطح نظام بین‌الملل تأکید بیشتری دارند و به قدرت نه به منزله یک هدف، بلکه به مثابه ابزاری برای حفظ امنیت نگاه می‌کنند. این نظریه‌پردازان در حوزه امنیت معتقدند، گرچه دولت‌ها به دنبال امنیت حداکثری هستند، اما محدودیت‌های ساختاری مانع از رسیدن دولت‌ها به اهداف خود هستند. (Taliafero, 1999: 8) بر اساس این نظریه موازنه تهدید، از موازنه قدرت مهم‌تر است. گفتمان‌های امنیتی دو گونه هستند:

الف-گفتمان سلبی: امنیت عبارت است از وضعیتی که در آن خطری نسبت به منافع بازیگر از سوی دیگر بازیگران وجود نداشته باشد یا بازیگر توان دفع و مدیریت آن را داشته باشد. مکتب

1. Security

رنالیزست پیرو این گفتمان هستند، ویژگی‌های این تفکر عبارت است از: تهدیدمحوری، تراکمی و برون‌نگری با نگاه سخت‌افزاری.

ب- گفتمان ایجابی: امنیت به وضعیتی تعبیر می‌شود که در آن نسبت متعادلی بین خواسته‌ها از یکسو و کارآمدی نظام حاکم از سوی دیگر، وجود داشته باشد به گونه‌ای که تولید رضایت نماید. به عبارت دیگر امنیت در گفتمان نخست بر مفهوم قدرت و در گفتمان دوم بر مفهوم رضایت استوار است. مکتب ایدئالیست پیرو این گفتمان هستند، ویژگی‌های این تفکر عبارت است از: رضایت‌محوری و درون‌نگری با نگاه نرم‌افزارانه. (افتخاری، ۱۳۸۵: ۲۷) با این توضیح می‌توان دو بعد اصلی را از یکدیگر در بحث تهدیدشناسی تشخیص داد: اول- بعد سخت‌افزارانه تهدید که واقعی، عینی و محسوس است. این بعد قابل اندازه‌گیری است. مکتب واقع‌گرایان این بعد را مورد توجه قرار می‌دهند. (ریبیعی، ۱۳۸۳: ۸۶) دوم- بعد نرم‌افزارانه تهدید، به دو صورت قابل بحث است: ۱- ذهنیت به مثابه بعدی از تهدید است: انحصار تهدید به ابعاد سخت‌افزاری نیست و تهدید دارای ابعاد ذهنی و روانشناختی نیز است. این گونه تهدیدها در شرایط و مقتضیات زمانی و مکانی رو به افزایش است. بنابراین تلقی سنتی از امنیت به نبود تهدید نظامی نه تنها نمی‌تواند امنیت‌ساز باشد بلکه باعث ناامنی‌های بیشتری در آینده از ناحیه عدم توجه به ابعاد نوین تهدید خواهد بود. (رضاقلی، ۱۳۹۱: ۶۳)

۲- ذهنیت به مثابه عامل هویت‌بخش تهدید: ذهنیت کلیه ابعاد سخت‌افزاری و نرم‌افزاری تهدید را معنادار می‌کند. در این‌جا تهدید هویتی نامحسوس، مجازی و فراواقعی در ذهن بازیگر است. نسبت بین آن عینیت بیرونی با آن تصویر مجازی ضرورتاً منطبق نیست. لذا می‌توان تصور نمود که بازیگر اقدام به تولید تهدید نماید، اما بازیگر هدف احساس تهدید ننماید و یا بلعکس به همین دلیل احساس تهدید از تهدید اهمیت بیشتری می‌یابد. (رویمر، ۱۳۹۲: ۶۴) هر تهدید دارای دو وجود است، وجود عینی و وجود ذهنی، در این میان ذهنیت بر عینیت اولویت داشته و به آن معنا می‌دهد.

تهدید در مقابل تهدید^۱ از منظر قرآن و مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)

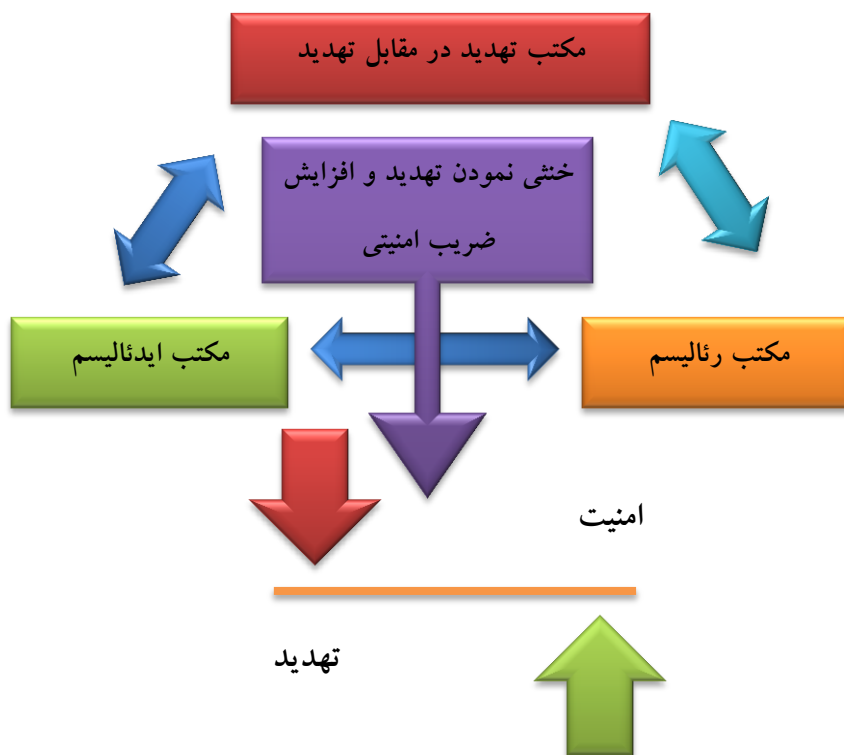
قرآن کریم در مقام تهدید به مومنان می‌فرماید: هر کس به شما تجاوز کند به مانند آن بر او تجاوز کنید و از خدا پرهیزید و بدانید خدا با پرهیزکاران است. (بقره، ۱۹۴) و در جایی دیگر می‌فرماید:

۱. threat against threat

بررسی پارادایم امنیتی تهدید در مقابل تهدید ♦ ۱۴۹

هر نیرویی در قدرت دارید، برای مقابله با آن‌ها آماده سازید و اسب‌های ورزیده تا به وسیله آن، دشمن خدا و دشمن خویش را بترسانید. (الانفال، ۶۰) مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) برای اولین بار راهبرد تهدید در مقابل تهدید را بیان فرمودند: (ما اهل تجاوز به هیچ ملتی و هیچ کشوری نیستیم؛ ما هرگز اقدام به جنگ خونین نمی‌کنیم، ملت ایران این را به اثبات رسانده است، اما ما ملتی هستیم که هرگونه تجاوز را، بلکه هرگونه تهدید را، با استواری و با قدرت کامل پاسخ خواهیم داد. ما ملتی نیستیم که بنشینیم تماشا کنیم قدرت‌های پوشالی مادی که از درون کرم‌خورده و موربانه خورده‌اند، ملت استوار و پولادین ایران را تهدید کنند." ما در مقابل تهدید، تهدید می‌کنیم". پاسخ ملت ایران به هرگونه تعرضی، هرگونه تجاوزی، بلکه هرگونه تهدیدی، پاسخی خواهد بود که از درون، آن‌ها را از هم خواهد پاشید و متلاشی خواهد کرد. (بیانات مقام معظم رهبری در دانشگاه افسری امام علی (علیه السلام): ۱۳۹۰/۸/۱۹)

سخنان رهبر معظم انقلاب اسلامی به مقتضای «رُدُّ الحِجْر من حیثُ جاء» پاسخی جدی به تهدیدهای غرب بود، به طوری که غربی‌ها بلافاصله از موضع خود عقب‌نشینی کردند. با توجه به اهداف و مبانی نظری موجود، مدل مفهومی تحقیق طبق شکل زیر است. شکل شماره: ۱ مدل مفهومی تحقیق

روش‌شناسی

محقق تلاش نموده تا با مطالعه عمیق روی مکاتب امنیتی، نسبت به شناخت دقیق این مکاتب و ارائه پیشنهاد مناسب اقدام نماید. با توجه به این که نتایج تحقیق کاربردی و تصمیم‌گرا است، نوع پژوهش کاربردی است. این تحقیق به روش کمی و کیفی (آمیخته) انجام گردیده و نتایج آن قابل تعمیم نمی‌باشد، بنابراین از روش پژوهش زمینه‌ای - موردی استفاده شده است. داده‌ها در محیط نرم‌افزار SPSS وارد و با استفاده از روش‌های آمار توصیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. اطلاعات این تحقیق از دو روش: الف- میدانی و اسناد و مدارک ب- کتابخانه‌ای علمی و تخصصی گردآوری شده است. در روش کتابخانه‌ای، ادبیات موضوع و مطالعات میدانی تخصصی انجام شده و اطلاعات نظری مورد نیاز از طریق جستجوی کتابخانه‌ای تخصصی، اینترنتی و بانک‌های اطلاعاتی به دست آمده است. در روش میدانی با طرح، ۲۷ سؤال بسته (۱۳ سؤال تهدید در مقابل تهدید، ۹ سؤال افزایش ضریب امنیتی و ۵ سؤال توازن بین تهدید، امنیت) در پنج سطح طبقه‌بندی از طریق طیف لیکرت اقدام گردیده است، در طراحی پرسشنامه با استفاده از نظر صاحب‌نظران، اساتید، متخصصین و خبرگان، عوامل بالقوه مرتبط با موضوع شناسایی و سپس پرسشنامه مقدماتی تهیه شده است، پس از تعیین اعتبار و روایی آن پرسشنامه نهایی تهیه گردیده است. برای تعیین روایی پرسشنامه از روش روایی محتوا و توزیع چند مرحله‌ای پرسشنامه بین صاحب‌نظران بهره‌برداری شده است. جهت تعیین پایایی آزمون از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است و یک نمونه اولیه شامل ۳۰ پرسشنامه بین اساتید دانشگاه امام حسین (علیه السلام) و دانشگاه عالی دفاع ملی پیش‌آزمون گردید و سپس با استفاده از داده‌های بدست آمده از این پرسشنامه‌ها و به کمک نرم‌افزار آمار SPSS میزان ضریب اعتماد با روش آلفای کرونباخ بزرگ‌تر از ۰/۷ است، بنابراین پرسشنامه مورد استفاده از قابلیت اعتماد لازم برخوردار است. جامعه آماری شامل اساتید، خبرگان، مدیران ارشد و فرماندهان درگیر در زمینه تهدیدات، امنیت، سیاستمداران وزارت امور خارجه و وزارت اطلاعات، استراتژیست‌های نظامی ستاد کل نیروهای مسلح که دارای حداقل سه سال سابقه کار در مسائل راهبردی تهدیدات و امنیت با داشتن جایگاه سازمانی ۱۸می‌باشند. جامعه آماری با توجه به حساسیت موضوع پژوهش بسیار محدود بوده و برابر نظر کارشناسان ۲۳۰ نفر برآورد شده است. با استفاده از فرمول کوکران، حجم نمونه ۶۹ نفر است. نمونه‌گیری سهمیه‌ای و به شکل نسبی در دسترس با نظر خبرگان انجام شده است.

جدول شماره: ۱ تعداد نمونه

ردیف	نام سازمان	تعداد جامعه	تعداد نمونه
۱	ستاد کل نیروهای مسلح	۳۱	۸
۲	سپاه پاسداران انقلاب اسلامی	۴۹	۱۸
۳	ارتش جمهوری اسلامی	۴۹	۱۸
۴	وزارت امور خارجه	۲۲	۵
۵	وزارت دفاع	۲۹	۷
۶	وزارت اطلاعات	۳۱	۸
۷	دانشگاه عالی دفاع ملی	۱۹	۵
	تعداد کل	۲۳۰	۶۹

متغیر وابسته این تحقیق «امنیت» است، تعریف عملیاتی آن عبارت است از: توانایی کشور در دفع تهدیدهای خارجی علیه منافع ملی. متغیر مستقل این تحقیق «تهدید» است، تعریف عملیاتی آن عبارت است از: هرگونه فعالیت، رفتار یا وضعیتی که برآیند آن موجب تضعیف امنیت و یا به خطر افتادن موجودیت و منافع ملی است.

تجزیه و تحلیل جمعیت‌شناختی و یافته‌های تحقیق

با طرح دو سؤال شناسایی سعی در روایی و اعتبار هرچه بیشتر پرسشنامه شده است، این سؤالات با رسم جداول و نمودارهای فراوانی و درصد فراوانی آن به شرح زیر تجزیه و تحلیل گردیده‌اند:

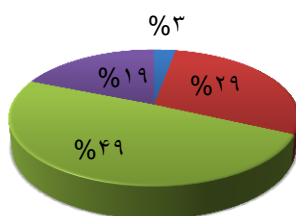
سؤال ۱: سنوات خدمتی: این گزینه جهت تعیین سنوات خدمتی پاسخ دهندگان در نظر گرفته شده است، جدول، نمودارهای فراوانی و درصد فراوانی آن به شرح زیر می‌باشد:

جدول شماره: ۲ سنوات خدمتی جامعه آماری

سنوات (سال)	فراوانی	فراوانی درصدی
کمتر از ۱۵	۰	٪۰.۰
۱۶ الی ۲۰	۲	٪۲/۹۰
۲۱ الی ۲۵	۲۰	٪۲۸.۹۸
۲۶ الی ۳۰	۳۴	٪۴۹/۲۸

سنوات (سال)	فراوانی	فراوانی درصدی
۳۱ الی ۳۵	۱۳	٪۱۸/۸۴
جمع	۶۹	٪۱۰۰

۳۱ الی ۳۵ ۲۶ الی ۳۰ ۲۱ الی ۲۵ ۱۶ الی ۲۰

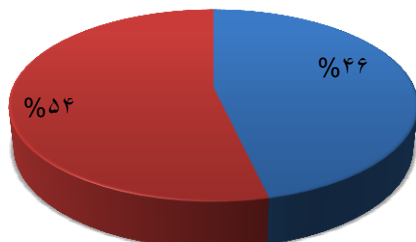
نمودار شماره: ۱ سنوات خدمتی جامعه آماری

شرح جدول و نمودار: یافته‌های جدول و نمودار بالا بیانگر این است که ۲۹.۸۵٪ درصد پاسخگویان دارای سنوات خدمتی ۲۱ الی ۲۵ سال بوده و ۵۰/۷۵٪ درصد آنان دارای سنوات خدمتی ۲۶ الی ۳۰ سال بوده و ۱۹/۴۰٪ درصد بالای ۳۰ سال خدمت دارند. بنابراین پاسخ دهندگان از تخصص و تجربه زیادی برخوردار می‌باشند و به جامعه آماری اعتبار بالایی می‌بخشد. سؤال ۲: میزان تحصیلات: این گزینه جهت تعیین سطح تحصیلات پاسخ دهندگان در نظر گرفته شده است، جدول، نمودارهای فراوانی و درصد فراوانی آن به شرح زیر می‌باشد:

جدول شماره: ۳ سطح تحصیلات جامعه آماری

سطح تحصیلات	فراوانی	فراوانی درصدی
فوق دیپلم	۰	٪۰.۰
لیسانس	۰	٪۰.۰
فوق لیسانس	۳۲	٪۴۶/۳۸
دکتر	۳۷	٪۵۳/۶۲
جمع	۶۹	٪۱۰۰

دکتر ■ فوق لیسانس ■

نمودار شماره: ۲ سطح تحصیلات جامعه آماری

یافته‌های جدول و نمودار بالا بیانگر این است که ۴۴/۷۸٪ درصد پاسخگویان دارای تحصیلات فوق لیسانس و ۵۵/۲۲٪ درصد دارای تحصیلات دکتر می‌باشند، بنابراین پاسخ دهندگان از تخصص و تجربه زیادی برخوردار می‌باشند و به جامعه آماری اعتبار بالایی می‌بخشد.

تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق

در این بخش به بررسی پارادایم امنیتی ج.ا ایران با پارادایم‌های رایج امنیتی در طیف‌های پنج‌گانه می‌پردازیم.

۳-۱. طیف (۱) - عوامل تأثیرگذار با قدرت خیلی زیاد: امتیازدهی مبتنی بر ضرب مجموع نفرات (۶۹) در میانگین گزینه زیاد (۴ امتیاز) به دست آمده است. تمامی گزینه‌هایی که ۲۷۶ تا ۳۴۵ امتیاز کسب کرده‌اند در این طیف قرار می‌گیرند.

۳-۲. طیف (۲) - عوامل تأثیرگذار با قدرت زیاد: امتیازدهی مبتنی بر ضرب مجموع نفرات (۶۹) در میانگین گزینه متوسط (۳ امتیاز) به دست آمده است. تمامی گزینه‌هایی که ۲۰۷ تا ۲۷۵ امتیاز کسب کرده‌اند در این طیف قرار می‌گیرند.

۳-۳. طیف (۳) - عوامل تأثیرگذار با قدرت متوسط: امتیازدهی مبتنی بر ضرب مجموع نفرات (۶۹) در میانگین گزینه کم (۲ امتیاز) به دست آمده است. تمامی گزینه‌هایی که ۱۳۸ تا ۲۰۶ امتیاز کرده‌اند در این طیف قرار می‌گیرند.

۳-۴. طیف (۴) - عوامل تأثیرگذار با قدرت کم: امتیازدهی مبتنی بر ضرب مجموع نفرات (۶۹) در میانگین گزینه خیلی کم (۱ امتیاز) به دست آمده است. تمامی گزینه‌هایی که ۷۰ تا ۱۳۷ امتیاز کسب

کرده‌اند در این طیف قرار می‌گیرند.

۳-۵. طیف (۵)- عوامل تأثیرگذار با قدرت خیلی کم: در این طیف مجموعه متغیرهایی قرار دارند که ۶۹ امتیاز کسب نموده‌اند. کمترین امتیاز کسب شده توسط یک متغیر مساوی ۶۹ امتیاز است. نحوه تأثیرگذاری طیف‌ها، به‌گونه‌ای است که هر چه از طیف ۱ به سوی طیف‌های بالاتر حرکت شود، از شدت و تأثیرگذاری طیف‌ها کاسته می‌شود، به‌گونه‌ای که طیف ۱ از قدرت تأثیرگذاری بیشتری نسبت به طیف ۲ و طیف ۲ از قدرت تأثیرگذاری بیشتری نسبت به طیف ۳ و در نهایت ضعیف‌ترین آن‌ها طیف ۵ است. با توجه به ادبیات تحقیق و تجزیه و تحلیل دیدگاه‌ها و گفتمان‌های امنیتی، مقایسه تطبیقی مکاتب امنیتی طبق جدول شماره ۴ است.

جدول شماره: ۴ مقایسه تطبیقی مکاتب امنیتی

ردیف	نوع مکتب	ویژگی‌ها	ملاحظات
۱	رنالیسم کلاسیک	گفتمان سلبی، تهدیدمحوری، تراکمی و برون‌نگری با نگاه سخت‌افزاری	قدرت‌محور و منطق حاکم بر آن بر اساس بازی حاصل جمع صفر است
۲	نئورنالیسم واقع‌گرای تهاجمی	طبق نظریه موازنه قوا قدرت‌های بزرگ تعیین‌کننده و دولت‌ها بازیگر اصلی هستند، سایر مسائل حوزه امنیت عبارت‌اند از: امنیت بین‌الملل، بقاء، مسائل امنیتی مبتنی بر محور نظامی، خود اتکایی در تحصیل امنیت و حرج و مرج طلبی	دولت‌محور و منطق حاکم بر آن بر اساس بازی حاصل جمع صفر است
۳	نئورنالیسم واقع‌گرای تدافعی	عوامل ساختاری بازیگر اصلی هستند، الزام‌ها و محرک‌های سیستمی تعیین‌کننده سیاست‌های بین‌المللی هستند، بر اساس نظریه موازنه تهدید به دنبال حفظ وضع موجود هستند	ساختارمحور و منطق حاکم بر آن بر اساس بازی حاصل جمع صفر است
۴	ایدئالیست	گفتمان ایجابی، رضایت‌محوری و درون‌نگری با نگاه نرم‌افزارانه	رضایت‌محور و منطق حاکم بر آن بر اساس بازی برد-برد است
۵	تهدید در مقابل تهدید	بازی دوسر بُرد با تفکر آرمان‌گرایی در هدف و واقع‌گرایی در عمل، بومی، ارزش‌محوری، هوشمندی، درون‌زا با نگاه به بیرون، متکی به قدرت مادی و معنوی، متکی بر احساس ذهنی، حالت کنشی داشتن، مردم‌پایه بودن، کشف‌محور و کارشناسی‌پایه	قابلیت‌محور و منطق حاکم بر آن بر اساس بازی دوسر بُرد است

نتایج نهایی طیف‌بندی بررسی پارادایم امنیتی ج.ا. ایران با پارادایم‌های رایج امنیتی طبق جدول شماره ۵ محاسبه گردیده است. میانگین به‌دست آمده از نقش هریک از عوامل تأثیرگذار ۱۸۹/۶۶ امتیاز است. از ۲۷ عامل مطرح شده، امتیاز ۱۶ عامل آن از حد متوسط میانگین بیشتر است. پارادایم امنیتی "تهدید در مقابل تهدید" از یک‌طرف بر گرفته از مبانی دینی و ارزش‌های اسلامی

است و از سوی دیگر الهام گرفته از منویات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) است، به همین دلیل مکتبی ارزش محور و انسان محور است، این مکتب با کسب ۳۱۰ امتیاز به عنوان اثرگذارترین عامل از بین عوامل ۲۱ گانه شناخته شده است.

پارادایم امنیتی "تهدید در مقابل تهدید" با تفکر آرمان‌گرایی در هدف و واقع‌گرایی در عمل است که با کسب ۳۰۵ امتیاز به عنوان دومین عامل تأثیرگذار شناخته شده است. تفکر حاکم بر مکاتب امنیتی به دو صورت نقش‌آفرینی می‌کند: الف- تفکر آرمان‌گرایانه با گفتمان ایجابی که مختص مکتب ایدئالیستی است. ب- تفکر واقع‌گرایانه با گفتمان سلبی که مختص مکتب رئالیستی است. پارادایم امنیتی ج.ا.ا. ترکیبی از گفتمان‌های امنیتی و بر گرفته از اندیشه و تفکر ناب امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) است، بنابراین این مکتب علاوه بر ارزش محور بودن، به صورت آرمان‌گرایی در هدف و واقع‌گرایی در عمل است.

ایجاد توازن بین تهدید و امنیت با کسب ۳۰۵ امتیاز به عنوان سومین عامل تأثیرگذار شناخته شده است. بر اساس گفتمان سنتی هر چه میزان تهدید علیه کشور هدف بیشتر باشد به همان اندازه امنیت بیشتری برقرار است، این نظریه تا حدودی مناسب و قابل قبول است، چنانچه میزان تهدید از یک حد متوازن و نرمال تجاوز نماید نتیجه عکس می‌شود، به این معنا که کشور تهدید شونده جهت تأمین امنیت خود شروع به اقدامات آفندی و تهاجمی می‌کند و به همین دلیل امنیت کشور تهدید کننده به مخاطره می‌افتد، بنابراین بهترین حالت ایجاد توازن و تعادل بین تهدید و امنیت است.

راهبرد بازدارندگی قابلیت محور، تهاجمی و مبتنی بر ارعاب با کسب ۳۰۰ امتیاز به عنوان چهارمین عامل تأثیرگذار در پارادایم امنیتی ج.ا.ا. شناخته شده است، معمولاً راهبردهای بازدارندگی سه نوع هستند: الف- بازدارندگی خوداتکایی یا متعارف، ب- بازدارندگی شبکه‌ای یا مقاومت، پ- بازدارندگی مستقل. راهبرد "تهدید در مقابل تهدید" به عنوان پارادایم امنیتی ج.ا.ا. منجر به ایجاد نوع خاصی از راهبرد بازدارندگی قابلیت محور است که ترکیبی از راهبردهای نوع الف و ب است. بر اساس این راهبرد پارادایم امنیتی ج.ا.ا. همزمان با خنثی نمودن تهدیدات موجود باید قابلیت تهدید نمودن دشمن را داشته باشد، این راهبرد فراتر از رویکرد توانایی محور و تهدید محور است، ماهیت راهبرد ذکر شده تدافعی با رویکرد تهاجمی و رازآمیز است، بنابراین به علت قابلیت محور بودن بهترین نوع راهبرد دفاعی است.

نگاه به بیرون جهت دفع تهدید خارجی و افزایش ضریب امنیتی ج.ا.ا. با کسب ۲۹۰ امتیاز به عنوان پنجمین عامل تأثیرگذار شناخته شده است. جهت ایجاد امنیت و تهدید نمودن دشمن باید متکی به بیرون نباشیم، اما نگاه به بیرون داشته باشیم و از ظرفیت‌ها و امکانات بالقوه و بالفعل محیط بیرون جهت مقابله با تهدیدات خارجی به‌طور مؤثر استفاده نماییم. متکی بودن به محیط بیرون، باعث غفلت از محیط داخل و مانع از شکوفایی استعدادهای گسترده داخلی می‌گردد.

استفاده از بازیگران خارجی و گروه‌های همگرا با ج.ا.ا. جهت دفع تهدیدات خارجی و افزایش ضریب امنیتی ج.ا.ا. با کسب ۲۸۵ امتیاز به عنوان ششمین عامل تأثیرگذار شناخته شده است. با استفاده از بازیگران خارجی مثل گروه‌های تروریستی، می‌توان فجایع عظیمی را در کشور هدف بوجود آورد. دشمنان ج.ا.ا. قصد دارند از طریق بازیگران خارجی مثل القاعده و داعش، همواره کشورمان را مورد تهدید قرار دهند. پارادایم امنیتی "تهدید در مقابل تهدید" باید به‌گونه‌ای باشد که مانع از تهدید بازیگران خارجی علیه کشورمان شود و از طرفی این راهبرد باید قابلیت بهره‌برداری از بازیگران خارجی مثل حزبا...، حماس و سایر گروه‌های همگرا با ج.ا.ا. را علیه دشمن داشته باشد. با اجرای جنگ نیابتی از طریق بازیگران خارجی، علاوه بر دفع تهدیدات، از درگیری مستقیم با کشور هدف خودداری به‌عمل می‌آید.

تهدید موشکی جهت دفع تهدید نظامی و افزایش ضریب امنیتی کشورمان با کسب ۲۸۵ امتیاز به عنوان هفتمین عامل تأثیرگذار شناخته شده است. توان موشکی ج.ا.ا. دارای رتبه اول در سطح منطقه و رتبه هفتم در سطح جهان است، بنابراین تهدید موشکی بهترین فرصت جهت دفع تهدیدات نظامی علیه ج.ا.ا. است. کشورهایی ضعیفی که همواره مورد تهدید قدرت‌های برتر قرار می‌گیرند، با بهره‌برداری از نقاط قوت خود از طریق اجرای عملیات جبرانی، می‌توانند نسبت به پوشش ضعف‌های عملیاتی خود اقدام نمایند، مثلاً چنانچه کشوری دارای نیروی هوایی ضعیف است از طریق تهدید موشکی می‌تواند کشور هدف را تهدید نماید. ج.ا.ا. می‌تواند از طریق تهدید موشکی و عملیات جبرانی نسبت به دفع تهدیدات خارجی و نظامی دشمن اقدام نماید.

متکی بودن به منابع بالفعل و بالقوه و استعدادهای داخلی جهت دفع تهدید نظامی و افزایش ضریب امنیتی کشورمان با کسب ۲۸۰ امتیاز به عنوان هشتمین عامل تأثیرگذار شناخته شده است. ساخت درونی قدرت و تحکیم نظام با اتکاء به منابع و استعدادهای داخلی همواره مورد توجه و عنایت مقام معظم رهبری بوده و بارها بر استفاده از امکانات داخلی تأکید فرموده‌اند. درون‌سپاری با اتکاء به نیروهای داخلی علاوه بر این که تهدیدات را به فرصت تبدیل می‌نماید، باعث افزایش

ضریب امنیتی کشور می‌گردد.

اجرای اقتصاد مقاومتی با عزم ملی جهت دفاع تهدیدات اقتصادی و افزایش ضریب امنیتی ج.ا.ا. با کسب ۲۷۰ امتیاز به عنوان نهمین عامل تأثیرگذار شناخته شده است. اقتصاد مقاومتی یعنی: خودباوری، توجه به تولید داخل، ممنوعیت ورود کالاهای خارجی، به خصوص کالاهای مشابه‌ای که در داخل تولید می‌شود، اقتصاد مقاومتی، ریاضت اقتصادی نیست، بلکه استفاده بهینه و صحیح از منابع و امکانات است و تحقق آن از طریق تقویت منابع و امکانات داخلی میسر است، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی از طریق مجمع تشخیص مصلحت نظام به تصویب مقام معظم رهبری رسیده و جهت اجرا به دولت خدمت‌گذار ابلاغ شده است، تحقق این سیاست‌ها منوط به عزم ملی و اتحاد و هماهنگی بین مردم و مسئولین است، عزم ملی با همدلی و اعتماد متقابل بین مردم و مسئولین ایجاد می‌شود. آفت اصلی عزم ملی اختلاف و تفرقه است.

مدیریت جهادی جهت دفاع تهدیدات اقتصادی و افزایش ضریب امنیتی ج.ا.ا. با کسب ۲۶۰ امتیاز به عنوان دهمین عامل تأثیرگذار شناخته شده است. مدیریت جهادی یعنی اخلاص در کار، داشتن روحیه انقلابی و بسیجی در کار، تخصص و پشتکار داشتن، داشتن روحیه مردمی و جلب اعتماد و رضایت مردم توسط مدیران. بنابراین مدیرانی که دارای مدیریت جهادی هستند تهدیدات اقتصادی را به فال نیک گرفته و با اجرای مصوبات اقتصاد مقاومتی زمینه لازمه را جهت شکوفایی صنایع داخلی فراهم می‌نمایند.

پارادایم امنیتی ج.ا.ا. هوشمندانه و بر گرفته از نظریه موازنه منافع است، این اصل با کسب ۲۴۸ امتیاز به عنوان یازدهمین عامل تأثیرگذار شناخته شده است. در یک نگاه سنتی تهدیدات و قدرت به دو دسته کلی تقسیم می‌شوند: الف- تهدیدات و قدرت سخت، ب- تهدیدات و قدرت نرم. به موازات پیشرفت جامعه بشری ماهیت و سمت و سوی تهدیدات تغییر یافته و امروزه شاهد تهدیدات جدید «هوشمند» هستیم، که ترکیبی از تهدید سخت و نرم است و با هوشمندی و انعطاف اعمال می‌گردد. با بررسی‌های به عمل آمده ج.ا.ا. از طریق نظریه‌های موازنه قوا و موازنه تهدید توانایی پاسخگویی به تهدیدات فرامنطقه‌ای را ندارد، اما از طریق نظریه توازن منافع توانایی خنثی نمودن تهدیدات را دارد. مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در سخنرانی روز اول فروردین ۱۳۹۲ در جمع زائران ثامن الحجج فرمودند: اگر دشمن خطا کند حیفا و تلاویو را با خاک یکسان می‌کنیم. این فرمایش ناظر بر تهدید نمودن منافع دشمن است. چنانچه دشمن امنیت کشور را

تهدید نماید و ج.ا.ا. توان پاسخگویی به آن تهدید را نداشته باشد، به همان اندازه اقدام به تهدید منافع آن کشور در منطقه می‌نماید. طبق این نظریه رابطه‌ای مستقیم بین تهدید و منافع وجود دارد. طبق نظریه موازنه منافع، بهترین شیوه جهت مقابله با تهدیدات دشمن بهره‌برداری از نقاط ضعف وی و استفاده از نقاط قوت و فرصت‌های خودی جهت تهدید منافع و پایگاه‌های دشمن در منطقه است.

مشارکت مردمی و خصوصی‌سازی امنیت جهت تهدید دشمن فرامنطقه‌ای و افزایش ضریب امنیتی ج.ا.ا. بات کسب ۲۳۰ امتیاز به عنوان دوازدهمین عامل تأثیرگذار شناخته شده است. اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی فقط مختص خصوصی‌سازی در اقتصاد و یا فعالیت‌های عمرانی نیست، بلکه باید از خصوصی‌سازی در جنگ (واگذاری بخشی از ماموریت‌ها مثل آمارسانی) و تهدید علیه دشمن حداکثر استفاده به عمل آید. امنیت پایدار زمانی حاصل می‌گردد که مردم‌پایه باشد، چنانچه از ظرفیت‌ها و قابلیت‌های بخش خصوصی جهت مقابله با تهدیدات استفاده شود، علاوه بر ایجاد رعب و وحشت در دل دشمن، ضریب امنیتی کشور به مراتب افزایش می‌یابد. خصوصی‌سازی امنیت باعث هم‌افزایی در تولید امنیت و قدرت‌سازی و قدرت‌افزایی ج.ا.ا. جهت مقابله با تهدیدات خارجی می‌شود.

اعمال اقدامات و سیاست‌های پیش‌دستانه جهت دفع تهدیدات سیاسی و افزایش ضریب امنیتی کشور با کسب ۲۱۸ امتیاز به عنوان سیزدهمین عامل تأثیرگذار شناخته شده است. تهدید سیاسی با هویت، موجودیت و منافع دولت سروکار دارد، برای جلوگیری از تهدید موجودیت نظام، اعمال سیاست‌های پیش‌دستانه با استفاده از گفتمان دیپلماسی فعال و پویا بهترین شیوه جهت مقابله با تهدیدات سیاسی دشمن است، سیاست پیش‌دستانه باعث جلوگیری از انزوای سیاسی ج.ا.ا. در سطح بین‌الملل می‌شود.

اعمال اقدامات و سیاست‌های فراکنشی جهت دفع تهدیدات سیاسی و افزایش ضریب امنیتی کشور با کسب ۲۱۰ امتیاز به عنوان چهاردهمین عامل تأثیرگذار شناخته شده است. چنانچه دولت در اعمال سیاست خارجی حالت واکنشی یا انفعالی داشته باشد، از موضع ضعف با دشمن برخورد می‌نماید، در چنین شرایطی هویت و منافع دولت تهدید می‌گردد، سیاست کنشی، دارای رویکردی فعال، منعطف و منطقی است، این سیاست متناسب با شرایط محیطی باعث نقش‌آفرینی ج.ا.ا. به عنوان یک قدرت منطقه‌ای در سطح جهان می‌گردد، چنانچه سیاست خارجی بر مبنای واکنشی و انفعالی باشد علاوه بر انزوای سیاسی باعث ناکارآمدی مسئولین در محیط داخل می‌گردد.

بررسی پارادایم امنیتی تهدید در مقابل تهدید ۱۵۹۰

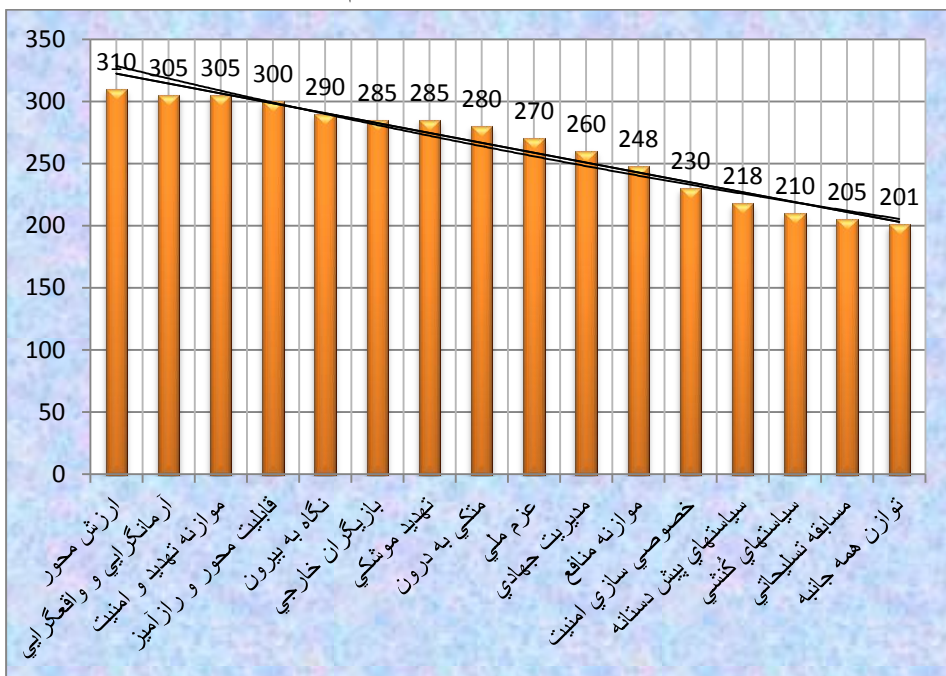
برقراری رابطه مستقیم بین تهدید و امنیت باعث مسابقه تسلیحاتی می‌شود، این عامل با کسب ۲۰۵ امتیاز به عنوان پانزدهمین عامل تأثیرگذار شناخته شده است. این دیدگاه متکی به نظریه موازنه قوا بوده و پیروان این مکتب که نئورئالیسم‌های واقع‌گرای تهاجمی هستند معتقدند که برون‌داد قدرت دولت‌ها تعیین‌کننده‌ی نظام بین‌الملل است. بر اساس این نظریه یک کشور برای کسب امنیت بیشتر، کشور هدف را بیشتر تهدید می‌کند، پس کشور تهدید شده جهت کسب امنیت بیشتر اقدام به فعالیت‌های تهاجمی می‌نماید، بنابراین این روند به صورت مستقیم ادامه داشته تا منجر به مسابقه تسلیحاتی می‌گردد. وقتی تهدید و امنیت به موازات هم پیشرفت نمود، بهترین شیوه جهت جلوگیری از مسابقه تسلیحاتی انعقاد پیمان‌های خلع سلاح است.

توازن همه‌جانبه بین تهدید، منافع و امنیت از طریق بازی دوسر بُرد با کسب ۲۰۱ امتیاز به عنوان شانزدهمین عامل تأثیرگذار شناخته شده است. پارادایم امنیتی ج.ا.ا. با بهره‌گیری از رابطه متوازن و متعادل بین تهدید و امنیت و همچنین با استفاده از رابطه مستقیم بین تهدید و منافع به طور ذهنی یک توازن همه‌جانبه بین تهدید، منافع و امنیت برقرار نموده است. راهبرد "تهدید در مقابل تهدید" به عنوان پارادایم امنیتی ج.ا.ا. از یک طرف باعث دفع تهدیدهای خارجی و افزایش ضریب امنیتی کشور می‌گردد و از طرفی دیگر منافع کشور تهدید کننده را که در تیررس خود دارد تهدید می‌کند، بنابراین از طریق بازی دوسر بُرد هم منافع دشمن را تهدید می‌کند و هم تهدیدهای خارجی را دفع می‌نماید. نتایج نظریه‌های موازنه قوا و موازنه تهدید بر اساس حاصل جمع صفر است، اما نتیجه نظریه موازنه منافع بر اساس بازی دوسر بُرد است.

جدول شماره: ۵ نتایج نهایی طیف‌بندی بررسی پارادایم امنیتی ج.ا. ایران با پارادایم‌های رایج امنیتی

طیف	عوامل	امتیاز هر عامل	امتیاز کل طیف	درصد طیف به کل
یک	ارزش محور و بر گرفته از مبانی دینی	۳۱۰	۲۳۶۰	۴۴/۲۸
	آرمان‌گرایانه در هدف و واقع‌بینانه در عمل	۳۰۵		
	بین تهدید و امنیت موازنه ایجاد می‌کند	۳۰۵		
	بازدارندگی قابلیت محور، تهاجمی و مبتنی بر ارباب	۳۰۰		
	نگاه به بیرون جهت دفع تهدید خارجی	۲۹۰		
	استفاده از بازیگران خارجی جهت دفع تهدید خارجی	۲۸۵		

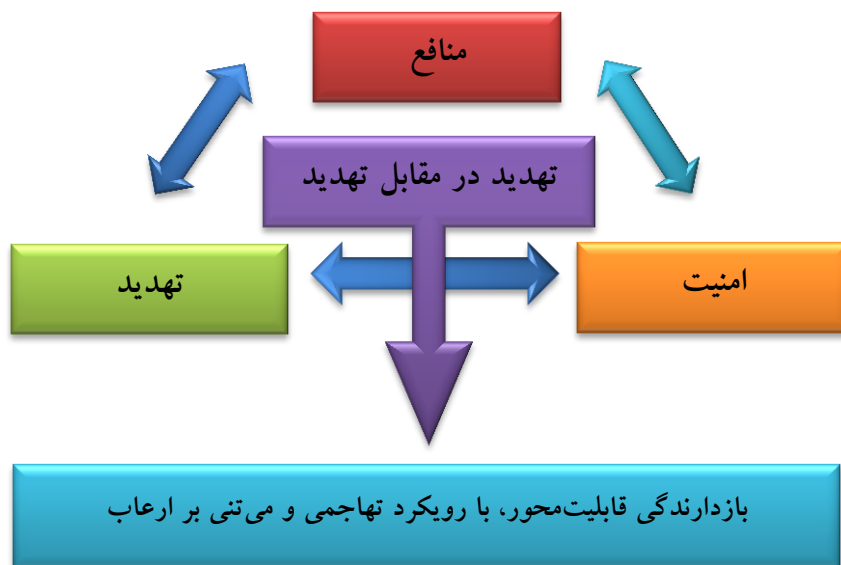
طیف	عوامل	امتیاز هر عامل	امتیاز کل طیف	درصد طیف به کل
	تهدید موشکی جهت دفع تهدید نظامی	۲۸۵		
	متکی به درون جهت دفع تهدید نظامی	۲۸۰		
دو	اجرای اقتصاد مقاومتی با عزم ملی باعث دفع تهدید اقتصادی	۲۷۰	۱۴۳۶	۲۶/۹۴
	اجرای اقتصاد مقاومتی با مدیریت جهادی باعث دفع تهدید اقتصادی	۲۶۰		
	هوشمندانه و بر گرفته از نظریه موازنه منافع	۲۴۸		
	خصوصی سازی امنیت از طریق مشارکت مردمی	۲۳۰		
	اعمال اقدامات و سیاست های پیش دستانه جهت دفع تهدید سیاسی	۲۱۸		
	اعمال اقدامات و سیاست های فراکنشی جهت دفع تهدید سیاسی	۲۱۰		
سه	برقراری رابطه مستقیم بین تهدید و امنیت باعث مسابقه تسلیحاتی می شود	۲۰۵	۷۳۱	۱۳/۷۱
	توازن همه جانبه بین تهدید، منافع و امنیت با بازی دوسر بُرد	۲۰۱		
	بر مبنای تفکر رئالیست ها و واقع گرایی	۱۸۰		
	بر مبنای تفکر ایده آلیست ها و آرمان گرایی	۱۴۵		
چهار	تهدید محور و واکنشی است	۱۳۶	۵۲۷	۹/۸۸
	عینی و توانایی محور است	۱۲۰		
	بر اساس بازدارندگی شبکه ای است	۱۰۵		
	بر اساس بازدارندگی متعارف یا خوداتکایی	۹۲		
	تهاجمی است	۷۴		
پنج	رابطه بین تهدید و امنیت معکوس است	۶۹	۲۷۶	۵/۱۸
	رابطه بین تهدید و امنیت مستقیم است	۶۹		
	بر اساس نظریه موازنه تهدید است	۶۹		
	بر اساس نظریه موازنه قوا است	۶۹		
میانگین	-	۱۹۷/۴۰	۷۹۶/۶	-
جمع کل	-	۵۳۳۰	-	۹۹/۹۹

نمودار شماره: ۳ تاثیرگذارترین عوامل در بررسی پارادایم امنیتی ج.ا.ایران با پارادایم‌های رایج امنیتی

نتیجه‌گیری

ویژگی‌های پارادایم امنیتی "تهدید در مقابل تهدید" عبارت است از: الف- بومی و الهام گرفته از منویات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، ب- قابلیت محوری، پ- ارزش محوری، ت- هوشمندی (ترکیبی از سخت‌افزار و نرم‌افزار)، ث- درون‌زا با نگاه به بیرون، ج- متکی به قدرت مادی و معنوی، چ- بیشتر جنبه ذهنی دارد (به جنبه عینی تهدید کمتر توجه می‌کند)، ح- حالت فراکنشی داشتن، خ- داشتن پشتوانه مردمی یا مردم‌پایه بودن، د- دوسر بُرد بودن، ذ- کشف محور و کارشناسی پایه، ر- ترکیبی از سایر مکاتب، گفتمان‌ها و دیدگاه‌های امنیتی است. طبق شکل شماره ۲ در مقام پاسخگویی به سؤال اصلی تحقیق می‌توان نتیجه گرفت که مکتب موصوف، ضمن خنثی نمودن تهدیدات و افزایش ضریب امنیتی ج.ا.ا، باعث برقراری تعادل و توازن بین منافع، تهدیدات و امنیت می‌گردد. این مکتب باعث ایجاد راهبرد بازدارندگی انعطاف‌پذیر، پویا، قابلیت محور با رویکرد تهاجمی و می‌تنی بر ارباب است.

شکل شماره ۲: کارکرد پارادایم امنیتی "تهدید در مقابل تهدید"

در رابطه با اولین سؤال فرعی تحقیق نتایج زیر به دست آمده است:

۱. گفتمان‌های امنیتی دو گونه هستند: سلبی و ایجابی، مکتب رئالیست با تفکر واقع‌گرایی پیرو گفتمان سلبی است و مکتب ایدئالیست با تفکر آرمان‌گرایی از گفتمان ایجابی تبعیت می‌نماید. پارادایم امنیتی ج.ا.ا. با تفکر "آرمان‌گرایی در هدف و واقع‌گرایی در عمل پیرو بازی دوسر برد" است.

۲. دیدگاه امنیتی ج.ا.ا. بین مکاتب و گفتمان‌های امنیتی توازن و تعادل ایجاد نموده و با ترکیب دیدگاه‌های مکتب رئالیستی و ایدئالیستی، به‌طور هم‌زمان از گفتمان واقع‌گرایی و آرمان‌گرایی با نگاه سلبی و ایجابی بهره‌برداری نموده است.

۳. ماهیت پارادایم امنیتی "تهدید در مقابل تهدید" تدافعی و رازآمیز است، این پارادایم باعث ایجاد راهبرد بازدارندگی قابلیت‌محور می‌شود. این راهبرد ترکیبی از بازدارندگی خوداتکایی (متعارف) و شبکه‌ای (مقاومت) است، که با هوشمندی تهدیدات نظامی را به فرصت تبدیل نموده و مانع از وقوع جنگ سخت و نرم می‌شود، بنابراین بهترین نوع راهبرد دفاعی است.

در رابطه با دومین سؤال فرعی تحقیق نتایج زیر به دست آمده است:

۱. نگاه به بیرون و استفاده از بازیگران خارجی و گروه‌های همگرا با ج.ا.ا. باعث دفع تهدیدات خارجی و افزایش ضریب امنیتی ج.ا.ا. می‌گردد.

۲. متکی بودن به قابلیت‌های درونی مثل تهدید موشکی، مردم‌پایه بودن امنیت و پشتوانه مردمی باعث دفع تهدیدات نظامی و افزایش ضریب امنیتی می‌گردد.

۳. اجرای اقتصاد مقاومتی با عزم ملی و مدیریت جهادی، باعث دفع تهدیدات اقتصادی و افزایش ضریب امنیتی ج.ا.ا. می‌گردد.

۴. اعمال اقدامات و سیاست‌های پیش‌دستانه و کنشی، ضمن دفع تهدید سیاسی، باعث افزایش ضریب امنیتی ج.ا.ا. می‌گردد.

در رابطه با سومین سؤال فرعی تحقیق نتایج زیر به‌دست آمده است:

۱. پارادایم امنیتی "تهدید در مقابل تهدید" بین تهدید و امنیت موازنه ایجاد می‌کند، پس علاوه بر دفع تهدیدات و افزایش ضریب امنیتی کشور، مانع از ایجاد مسابقه تسلیحاتی می‌گردد.

۲. توازن در سطح بین‌الملل از "موازنه قدرت" آغاز و با "موازنه تهدید" ادامه یافت، در حالی که هیچکدام از آن‌ها نمی‌تواند برای موازنه بین ج.ا.ا. و قدرت‌های بزرگ مناسب باشد، لذا نظریه‌ای تحت عنوان "موازنه منافع" مطرح می‌شود، با توجه به تفاوت قدرت دو کشور که امکان موازنه قدرت و تهدید را فراهم نمی‌کند و به لحاظ امکاناتی که ج.ا.ا. برای تهدید منافع قدرت‌های بزرگ دارد، چنانچه امنیت کشورمان تهدید شود، ج.ا.ا. ایران بر اساس این نظریه، منافع آن‌ها را در منطقه تهدید می‌نماید، بنابراین طبق پارادایم امنیتی "تهدید در مقابل تهدید" نظریه موازنه منافع جایگزین نظریه موازنه قوا و موازنه تهدید می‌گردد.

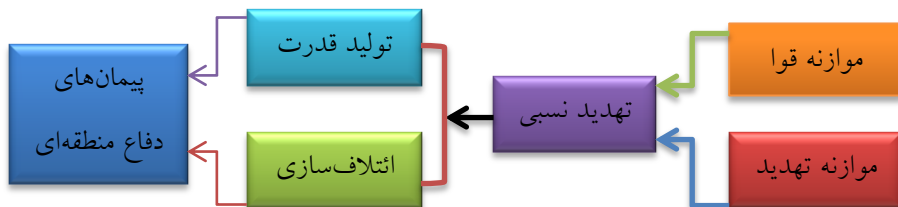
۳. بر اساس پارادایم امنیتی "تهدید در مقابل تهدید" می‌توان بین میزان تهدید، امنیت و منافع یک موازنه تحت عنوان "توازن همه‌جانبه" ایجاد نمود. این توازن از طریق خصوصی‌سازی امنیت با بازی "دوسر بُرد" علاوه بر خنثی نمودن تهدیدات چندوجهی و افزایش ضریب امنیتی ج.ا.ا.، باعث تهدید منافع دشمن می‌گردد.

پیشنهادها:

ج.ا.ا. با طیفی وسیعی از تهدیدات نوین و پیچیده مواجه است. به این جهت نیازمند اتخاذ نوعی راهبرد امنیتی است که تأمین‌کننده حداکثر منافع و امنیت ملی باشد. این راهبرد باید، قابلیت پاسخگویی به تهدیدات متنوع را به‌صورت همزمان داشته باشد. در "نظام چندوجهی" جهت مقابله با "تهدیدات چندوجهی" پارادایم امنیتی "تهدید در مقابل تهدید" به عنوان یک مکتب جدید به

شرح زیر پیشنهاد می‌گردد:

۱. در پارادایم امنیتی ج.ا.ا. فرآیند شناسایی و تهیه برآوردها بر مبنای اجماع نظر تخصصی و فنی به صورت "کشف‌محور و کارشناسی پایه" انجام گیرد.
۲. مسئولین دفاعی - امنیتی از طریق بومی‌سازی امنیت و پرهیز از الگوهای وارداتی و با توجه به منافع، دغدغه‌ها و وضعیت سایر بازیگران، رویکردی همه‌جانبه به مقوله امنیت داشته باشند.
۳. مسئولین دفاعی - امنیتی گفتمان "تهدید در مقابل تهدید" را که نوعی راهبرد بازدارندگی و بر گرفته از منویات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، است به عنوان پارادایم امنیتی ج.ا.ا. مدنظر قرار دهند.
۴. مسئولین دفاعی - امنیتی طبق اصل ۴۴ قانون اساسی، بومی‌سازی امنیت را از طریق خصوصی‌سازی با مشارکت مردم و استفاده از گروه‌های خارجی (در چارچوب مأموریت مشخص و به صورت محدود جهت ضربه زدن به گروهک‌های تکفیری دشمن) در دستور کار قرار دهند.
۵. پیمان‌های منطقه‌ای بخشی از موازنه قدرت و موازنه تهدید است، کشورهایی مثل ج.ا.ا. که همواره در شرایط تهدید نسبی قرار دارند نیازمند تولید قدرت و ائتلاف‌سازی از طریق پیمان‌های دفاع منطقه‌ای طبق شکل شماره ۳ هستند.

شکل شماره: ۳ نحوه شکل‌گیری پیمان‌های دفاع منطقه‌ای

منابع:

- قرآن کریم، سوره مبارکه الانفال و بقره.
- افتخاری، اصغر، (۱۳۸۵)، کالبد شکافی تهدید، تهران، انتشارات دانشگاه امام حسین (علیه السلام).
- امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، سیدعلی، بیانات و سخنرانی‌ها، برگرفته از سایت www.khamenei.ir
- باری بوزان، (۱۳۷۸)، مردم، دولت‌ها و هراس، (۱۳۷۸)، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- حسن بیگی، ابراهیم، (۱۳۹۰)، مدیریت راهبردی، تهران انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی.
- دانش آشتیانی، محمدباقر، (۱۳۹۱)، مدیریت راهبرد دفاعی - امنیتی، تهران، انتشارات مرکز آموزش شهید صیادشیرازی.
- ربیعی، علی، (۱۳۸۳)، مطالعات امنیت ملی، تهران، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
- رضاقلی، علی، (۱۳۹۱)، جامعه‌شناسی خودکامگی، تهران، انتشارات نی.
- رویمر، جان ای، (۱۳۸۲)، برابری فرصت، ترجمه محمد خضری، تهران، پژوهشکده و مطالعات راهبردی.
- ساعد، نادر و علی دوستی، قاسم، (۱۳۹۰)، دیپلماسی دفاعی تطبیقی و ترسیم سازواره الگوی مدیریت آندر ج.ا. فصل‌نامه راهبرد دفاعی شماره ۳۴، تهران، مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی.
- عسکرخانی، محمود و حق‌شناس، محمدرضا، (۱۳۹۰)، مقاله علمی پژوهشی تهدیدهای منطقه‌ای، فصلنامه راهبرد دفاعی شماره ۳۳، تهران، مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی.
- غلامی، رضا، (۱۳۹۳)، فرهنگ و امنیت ملی، تهران، مرکز مطالعات خلیج فارس.
- مطالعات گروهی، تدوین راهبردهای دفاع همه‌جانبه، (۱۳۹۴)، تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی.

منابع لاتین:

- Buzan & Others, Security(2002) A New Framework for Analysis.
- Mearshiemer. john(2001).The tragedy of Great Power Politics. Newyork. Notron Company.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary (2005), 7th edition: London,Oxford Press;Threat.
- Richard Wyn Jones (۲۰۱۰), Security, Strategy and critical Theory: LondonmLynne Rienner publishers.
- Schweller. Randal L(Spring 1996) Neorealism.s Status QuoBais:What Security Dilemma. Security Studies. Vol 5. No. 3.
- Taliafero. Jeffrey W(February 1999) Security Under Anarchy. Columbia International Affairs. Washington. D.C.